

POLIISIN KOKEMUKSIA LAPSEN KOHTAAMISESTA VALVONTA- JA HÄLYTYSTOIMINNASSA

Jussi Hämäläinen

5/2020

Tiivistelmä

<p>Tekijä</p> <p>Jussi Hämäläinen</p>	<p>Tutkinto</p> <p>Poliisi (AMK)</p>
<p>Julkaisun nimi</p> <p>Poliisin kokemuksia lapsen kohtaamisesta valvonta- ja hälytystoiminnassa</p>	<p>Julkisuusaste</p> <p>Julkinen</p>
<p>Ohjaaja</p> <p>Jyrki Lounaskorpi Nipa Puolamäki</p>	<p>Opinnäytetyön muoto</p> <p>Tutkimuksellinen opinnäytetyö</p>
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämä opinnäyte on tutkimuksellinen, jossa aineiston analyysin ja teemahaastattelun avulla on tutkittu sitä, miten poliisi kohtaa lapsen hälytystehtävillä, ja kuinka poliisi henkilökohtaisesti kokee tällaiset tehtävät.</p> <p>Tutkimuksen tarkoituksena ei ole ollut antaa tarkkaa ohjeistusta siitä, kuinka lapsi pitäisi kohdata, vaan tarkoitus on saada poliisi ymmärtämään kohtaamisen tärkeys ja miettimään, sekä tarvittaessa muuttamaan omia toimintatapojaan.</p> <p>Tutkimukseen on haastateltu neljää valvonta- ja hälytyssektorilla toimivaa poliisia, sekä kerätty teorian tietoa eri kirjallisuuksista ja tutkimuksista. Yhdessä teorian tiedon ja haastatteluiden perusteella on kohtaamisen tärkeys selkeästi nähtävissä.</p> <p>Tutkimuksessa selvisi ja voimakkaasti nousi esiin huono-osaisuuden siirtyminen sukupolvelta toiselle ja tämän vaikutus poliisin työhön. Haastatteluissa tuli yhtenevästi esille, että lasten kohtaaminen on haastavaa ja huono-osaisten lasten kohtalot koskettavat syvästi vaikuttaen henkiseen kuormittavuuteen.</p>	
<p>Sivumäärä</p> <p>30</p>	<p>Tarkastuskuukausi ja -vuosi</p> <p>05 / 2020</p>
<p>Avainsanat</p> <p>Valvonta- ja hälytystoiminta, lapsen osallisuus, lapsen kohtaaminen, trauma, huono-osaisuus</p>	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 VALVONTA- JA HÄLYTYSTOIMINTA.....	4
3 LAPSEN KASVUYMPÄRISTÖN VAIKUTUS KEHITYKSEEN	6
3.1 Ylisukupolvisuuden huono-osaisuuden katkaiseminen.....	7
3.2 HeSSup- seurantatutkimus.....	8
4 LAPSEN OIKEUDET JA OSALLISUUS.....	9
5 LAPSEN KOHTAAMINEN	10
5.1 Kohtaamiseen työkaluja.....	12
6 LAPSI JA PERHEVÄKIVALTA	12
6.1 Väkivalta traumana.....	14
7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	16
7.1 Tutkimuksen lähtökohdat.....	16
7.2 Tutkimusmenetelmät	17
7.3 Tutkimuksen kohderyhmä ja tutkimuksen toteutus.....	18
7.4 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat.....	18
7.5 Tutkimuksen teemat	19
8 TUTKIMUSTULOKSET	19
8.1 Toimintatavat	19
8.2 Tuntemukset.....	21
8.3 Tehtävien mieleen jääminen ja kuormittavuus	22
8.4 Oma osaamisen arviointi ja mahdollinen koulutuksen tarve	25
9 POHDINTA	27
10 LÄHTEET	29

1 JOHDANTO

Poliisi kohtaa työssään lapsia monenlaisilla tehtävillä. Usein apua tarvitsevia lapsia kohdetaan kotihälytystehtävillä, joissa lasten vanhemmista toinen, tai tappelun ja avunhuutojen ääniä kuullut naapuri, on soittanut poliisin paikalle selvittämään tilannetta. Joskus apua soittanut voi olla lapsi itse. Tällaisilla tehtävillä poliisi näkee konkreettisesti sen elinympäristön, jossa lapsi päivittäin elää ja olosuhteet voivat olla erittäinkin huonot. Lapsi saattaa elää esimerkiksi jatkuvassa kaltoinkohtelussa tai väkivallan pelossa, ja vaikka tällaisissa tapauksissa sosiaaliviranomainen ottaakin perheen hoitaakseen, poliisin hoitaessa vain akuutin tilanteen, voi poliisin ja lapsen kohtaamisella olla merkittäviä vaikutuksia.

Tässä opinnäytetyössä käsitellään pääasiassa poliisin toimintatapoja ja tekemiä havaintoja kotihälytystehtävillä juurikin siitä syystä, että tällaisessa ympäristössä lapsen elinolosuhteet ilmenevät kaikkein todenmukaisimmalla tavalla. Opinnäytetyössä käsitellään myös lapsen kehityspsykologiaa, kuinka lapsuuden traumaattiset tapahtumat vaikuttavat lapsuuteen ja kuinka niiden vaikutukset voivat kestää aikuisiälle asti ja pahimmillaan läpi koko elämän. Huono-osaisista lapsista tulee herkästi poliisin tulevia asiakkaita, sillä vahingollinen kasvuympäristö vahingoittaa lapsen kehitystä ja näin ollen vanhempien ongelmat ikään kuin periytyvät sukupolvelta toiselle.

Poliisin ei tulisi väheksyä lapsen kohtaamista missään tilanteessa, vaan asiaan pitäisi pystyä aina tehtävällä pysähtymään. Yksikin hyvä kohtaaminen voi pelastaa lapsen.

2 VALVONTA- JA HÄLYTYSTOIMINTA

Yksi poliisin tehtävistä on toimia valvonta- ja hälytystehtävillä, joka on pitkälti perinteisen järjestyspoliisin työtä. Näissä työtehtävissä toimivat poliisit ovat pääasiassa virkapukuisia poliisimiehiä ja heidän keskeisinä työtehtävinään on valvoa yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Lisäksi tällä sektorilla toimivat poliisit hoitavat hälytystehtäviä, valvovat liikennettä yhteistyössä liikennepoliisisektorin kanssa, antavat apua muille viranomaisille turvallisuusviranomaisena ja tekevät rikosten ennalta ehkäisevää työtä.

Poliisin tärkeä tehtävä on toimia väkivallan vakavuuden realisoijana sekä interventiotahona. Väkivalta on kriminalisoitu ja sen tutkinta kuuluu Suomessa lain mukaan poliisin tehtäviin. Vaikka kynnyksellä väkivallasta ilmoittamiselle onkin viime vuosina madaltunut, tulee poliisin tietoon vain valikoituneita väkivaltatapauksia. Poliisin kotihälytystehtävillä korostuu sekä alkoholi että yleinen huono-osaisuus. Näissä tapauksissa voidaan nähdä yleisesti monien elämän ongelmien kasaantuminen. Poliisi voikin olla ainoa viranomainen, joka näkee lasten arkisen elämän todelliset olosuhteet. Poliisi on tehostanut nykyisellään lastensuojeluilmoitusten tekemistä, joka onkin ensisijaisen tärkeää, sillä tiedonkulun ongelmat ovat vakavassa väkivaltatilanteessa väkivallan uhreille ja lasten turvallisuudelle merkittäviä riskitekijöitä. Valvonta- ja hälytystehtäviä suorittavan poliisin on tärkeää muistaa, että lasten kokemuksissa poliisi voi hyvinkin olla se ainoa viranomainen, joka tulee paikalle suuren hädän hetkellä. Lapsi muistaa poliisin pienetkin kommentit tarkasti ja se, että lapsi huomaa tulevansa nähdyksi, vaikka vain ainoastaan lyhyen hetken verran, saattaa tiukassa tilanteessa olla merkittävä asia. (Oranen 2012, 236.)

Valvonta- ja hälytystoiminnassa poliisi kohtaa ihmisiä kaikista ikäluokista. Poliisin tärkeä tehtävä on valvoa, että yleinen järjestys säilyy. Poliisi on myös jatkuvan arvostelun alla tehdessään töitä viranomaisena ja puuttuessaan samalla ihmisten itsemääräämisoikeuksiin. Poliisin olisi tärkeä huomioida toimissaan se, miltä työskentely näyttää sivullisille, jotka seuraavat poliisin työtä erilaisilla tehtävillä.

Poliisille tyypillinen perjantai-illan tehtävä on, kun poliisi kutsutaan paikalle kotona syntyneen riidan takia. Riidan aikana on voinut tapahtua fyysistä väkivaltaa tai uhkailua, jolloin on pyydetty poliisin apua. Poliisin saapuessa tapahtumapaikalle, tilanne saattaa olla hyvinkin kaoottinen. Asunnossa saattaa olla ihmisiä, jotka eivät ole asunnossa kirjoilla, paikalla olijat ovat vahvasti päihtyneitä ja kaiken keskellä voi olla pieniä lapsia tilanteesta hämmentyneinä. Perhetilanteet ovat poliisille usein haasteellisia ja moninaisia. (Paavilainen & Pösö 2003, 168.)

Kotihälytystilanteessa poliisin ensisijainen tehtävä on rauhoittaa tilanne ja taata ihmisten turvallisuus. Tämän jälkeen tapahtumien jatkokäsittelyn, esitutkinnan turvaamisen sekä muun viranomaistoiminnan kannalta, on tärkeää selvittää mahdollisimman luotettavalla tavalla kaikki tapahtuneeseen liittyvät tosiseikat. Poliisin on pyrittävä selvittämään tapahtumien kulku, lähtökohdat sekä tapahtumista aiheutuneet seuraukset. Havainnot kirjataan aina näytön hankkimiseksi. (Paavilainen & Pösö 2003, 168.)

3 LAPSEN KASVUYMPÄRISTÖN VAIKUTUS KEHITYKSEEN

Lapsen kehitykselle on haitallista joutua elämään ympäristössä, jossa joutuu aina pelkäämään. Vaikka perheessä tapahtuva pahoinpitely ei kohdistuisikaan lapseen, joutuu lapsi elämään ympäristössä, jossa koko ajan joku pelkää jotakuta. Tutkimusten mukaan lapselle on yhtä vahingollista se, että hän näkee, kun perheenjäsentä lyödään kuin se, että häntä itseään lyötäisiin. Vaikka lapsi ei olisikaan paikalla väkivaltatilanteessa, he usein kuulevat tai muutoin oppivat aavistamaan mitä on tapahtunut. (Mannerheimin lastensuojeluliitto, 2017)

Poliisit näkevät kotihälytystehtävillä paljon erilaisia koteja ja siksi on tärkeä tiedostaa, miten erilaiset kasvuolosuhteet vaikuttavat lapsen kasvuun ja kehitykseen ja onko jotain, mitä poliisi voisi toimillaan tehdä lapsen kasvuolosuhteiden parantamiseksi. Kasvuolosuhteet ja lapsuudentapahtumat vaikuttavat lapsen persoonallisuuden kehittymiseen. Australialaisessa tutkimuksessa todettiin lapsuudenajan negatiivisten ja kuormittavien olosuhteiden ja kokemusten olevan yhteydessä aikuisiän persoonallisuuteen. Tämä ilmenee erityisesti neuroottisuutena ja taipumukseen suhtautua asioihin negatiivisesti. (Rosenman & Rodgers 2006, 482-490). Lapsen ensimmäisten elinvuosien kokemukset muovaavat lapsen tapaa hallita tunteitaan sekä käyttäytymistapojaan ja tavat ovat kouluikään mennessä jo hyvin pitkälle vakiintuneita. Sosiaalisen toimintakyvyn suurimmat kehitysriskit ovat niillä lapsilla, jotka eivät varhaislapsuudessaan ole omaksuneet sellaisia taitoja, joilla toisia ihmisiä otetaan huomioon ja kuinka heitä kunnioitetaan. (Laapio 2005, 88.)

Kotihälytystehtävissä poliisille yksi tärkeä kysymys onkin, onko perheessä lapsia. Lasten ei tarvitse olla juuri tapahtumahetkellä kotona poliisin saapuessa paikalle, vaan jo heidän olemassaolonsa saa aikaan epäilyn siitä, että lapset joutuvat elämään väkivaltaisessa kodissa. Myös lapsiin on saattanut kohdistua jossakin vaiheessa väkivaltaa. Poliisin tulee ilmoittaa tällaisilla tehtävillä tapahtuneesta lastensuojeluviranomaisille lastensuojelulain 40. §:n perusteella. Poliisin jättäessä ilmoitus tekemättä, lapset jäävät helposti ilman tarvitsemaansa apua. Tavoitteena lastensuojeluilmoituksella on kiinnittää lastensuojeluviranomaisen huomio siihen lapseen, josta ilmoitus on tehty. Tämän jälkeen ryhdytään selvittämään taustalla olevia ongelmia ja tekijöitä sekä pyritään löytämään niihin ratkaisuja. Tällä tavalla pystytään auttamaan sekä lasta että koko perhettä. Poliisin tekemän lastensuojeluilmoituksen

ilmoituskynnys tulisi olla melko matala, sillä varhainen puuttuminen on väkivaltaisissa perheissä tärkeää. (Paavilainen & Pösö 2003, 171.)

3.1 Ylisukupolvisuuden huono-osaisuuden katkaiseminen

Yksi yhteiskuntapolitiikan keskeisistä tavoitteista ja haasteista on ollut jo pitkään väestöryhmien välisten terveyserojen kaventaminen. Terveyserojen taustalla vaikuttaa hyvin usein jo lapsuudesta lähtien valikoituminen erilaisille koulutus- ja työurille. Perimä ja yhteiskuntaan sekä elinympäristöön liittyvät eri tekijät vaikuttavat terveyteen läpi koko elämän ja erilaisten tekijöiden sekä vaikutusmekanismien tutkiminen lisää ymmärrystä siitä, minkälainen merkitys elinympäristöllä ja yksilön vuorovaikutuksella on terveydelle ja hyvinvoinnille. (Koskenvuo 2010, 294.)

Elämänkaaren merkitystä terveydelle ja hyvinvoinnille on painotettu myös helmikuussa 2010 pidetyssä kotimaisessa konsensuskokouksessa *Nuorten hyvin- ja pahoinvointi 2010*. Konsensuskokouksessa nostettiin esille sitä, kuinka jo lapsuudessa ja nuoruudessa alkava huono-osaisuus vaikuttaa erilaisten ongelmien kasautumiseen. Koskenvuon (2010, 294) mukaan konsensuslausumassa tuli ilmi, että lapsena havaitun psyykkisen oireilun todettiin vahvasti ennustavan myöhemmällä iällä ilmeneviä mielenterveysongelmia sekä monia terveysongelmia, kuten ylipainoa, päihteiden käyttöä sekä yleisesti huonoa elämänhallintaa. Voidaan sanoa, että ihmisen koko elämä on jatkuvaa geeniekspressiota, jossa ympäristötekijät, olosuhteet ja elämäntapahtumat muovaavat ihmisen yksilöllisten ominaisuuksien toteutumista sekä eri tauteihin sairastumisen alttiutta. (Koskenvuo 2010, 294.)

Koko perheen huomioiminen väkivaltakierteen katkaisemisessa on noussut viime vuosina esiin. Lapsen asema väkivallan kohteena ja väkivallan vierestä seuraajana on noussut erityisen huomion kohteeksi, sillä on mahdollista, että niin lasten vanhemmat kuin viranomaisetkin toimivat toimintastrategian mukaan, jossa hyvien selitysten myötä lapset voivat jäädä perheväkivallan ulkopuolelle. Lähtöoletus onkin, että lapset eivät ole kuulleet eivätkä nähneet mitään mitä on tapahtunut, eivätkä he ymmärrä tapahtumista mitään. Voidaan myös ajatella, että lapset unohtavat tapahtumat nopeasti ja selviytyvät kyllä joustavina tilanteista. Näistä selityksistä ei kuitenkaan mikään pidä paikkaansa, sillä lapsi ymmärtää mentaalisesti, mitä perheessä tapahtuu. Pienet lapset muistavat tapahtumat kokonaisvaltaisesti ja heidän ollessa kykenemättömiä käsittelemään tapahtumia, tilanne haavoittaa heitä. Lapsi saattaa

vanhempana oireilla epämääräisten muistikuviansa takia esimerkiksi siten, että hän ei siedä vähääkään huutoa taikka muita kovia ääniä. Myös läheisten ihmissuhteiden solmiminen saattaa olla ylitsepääsemätön ongelma. (Laapio 2005, 86.)

Poliisin huoli väkivallan keskellä kasvavasta uudesta sukupolvesta onkin ymmärrettävissä. Poliisi näkee väkivallan olevan toiminta- sekä ajattelumalli, joka on opittu jo kotoa, ja näin ollen väkivaltaisen henkilön todetaankin olevan joko itse joutunut väkivallan kohteeksi kotonaan tai joutunut seuraamaan sitä vierestä (Laapio 2005, 87.)

3.2 HeSSup- seurantatutkimus

HeSSup-seurantatutkimuksessa (Health and Social Support Study) on tutkittu eri lapsuuden-tapahtumien vaikutusta ja yhteyttä aikuisiässä terveyteen liittyviin tekijöihin. Seurantatutkimus kattoi alkuvaiheessa vuonna 1998 noin 26 000 työkäistä suomalaista. Lapsuudessa tapahtuneita kuormittavia tapahtumia on monia, kuten esimerkiksi vakavat ristiriitaisuudet perheen sisällä, alkoholiongelmat perheessä tai jatkuva pelko jotain perheenjäsentä kohtaan. (Koskenvuori 2010, 301.)

Aikuisiän terveyden on huomattu olevan selvästi yhteydessä lapsuuden aikaisiin olosuhteisiin ja myös tieto stressaavien elämäntapahtumien merkityksestä aikuisiällä on tarkentunut. Hyvät ihmissuhteet ja myönteinen elämänasenne ehkäisevät todistetusti stressaavien elämäntapahtumien haitallisia vaikutuksia. (Health and Social Support – HeSSup Terveys, hyvinvointi ja ihmissuhteet Suomessa -tutkimus. Luettu 26.3.2020)

Suomalaisessa HeSSup-aineistoon perustuvassa tutkimuksessa puolestaan havaittiin lapsuuden kuormittavien tapahtumien ja pessimistisen elämänasenteen välillä yhteys: mitä enemmän lapsuudessa oli kasautunut kuormittavia tapahtumia, sitä vähemmän elämään suhtauduttiin optimisesti. Puolestaan hyvä suhde vanhempiin lapsuudessa oli yhteydessä optimistiseen elämänasenteeseen ja vaikutti suojaavan pessimismiltä vaikeita tapahtumia lapsuudessa kokeneita. Tutkimuksessa on pystytty osoittamaan lapsuudenkodin tärkeä merkitys ihmisen myöhemmälle terveydelle ja selviytymiselle elämässä. (Koskenvuori 2010, 301.)

HeSSup on vuonna 1998 käynnistetty etenevä satunnaisotokseen perustuva kyselytutkimus ja kyselyyn osallistuneet henkilöt edustivat sen aikaista 20-24, 30-34, 40,44 ja 50-54 vuoden ikäistä väestöä. Uusintakysely toteutettiin tämän jälkeen vuosina 2003 ja 2011.

Kysymyssarjat koostuivat kysymyksistä koskien koherenssin tunnetta, masennusta, elämäntyytyväisyyttä, vihamielisyyttä, kyynistä vihamielisyyttä, optimismia ja pessimismia sekä sosiaalista tukea. (Terveydenhuoltotutkimuksen päivät 2013.)

4 LAPSEN OIKEUDET JA OSALLISUUS

Yhdistyneiden kansakuntien (YK) lapsen oikeuksien sopimus (LOS) on kaikkia alle 18-vuotiaita koskeva ihmisoikeussopimus. Sopimus luettelee kaikki lapsille kuuluvat ihmisoikeudet ja asettaa valtioille ensisijaisen vastuun toteuttaa ne. Lapsen oikeuksien toteutuessa, lapset saavat kasvaa ja käydä koulua terveinä ilman pelkoa väkivallasta ja riistosta. Kehitykselle tämä on välttämätön edellytys. Lapsen oikeuksien sopimus hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa 20.11.1989 ja se on maailman laajimmin ratifioitu YK:n ihmissopimus. Ratifiointi tarkoittaa, että sopimuksen valtio sitoutuu muuttamaan lakinsa sekä toimintansa sopimusta vastaavaksi. Suomessa sopimus tuli voimaan vuonna 1991, jolloin se ratifioitiin ja sitouduttiin siihen, että jokaiselle lapselle taataan hänen hyvinvointinsa kannalta välttämätön suojeleminen ja huolenpito. (Mikä on lapsen oikeuksien sopimus? Luettu 24.1.2020.)

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, sekä tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen ja suojelemaan. Laki tuli voimaan vuonna 1983 ja sitä on uudistettu useaan kertaan. (Åberg 2017, 128.) Lastensuojelulaki ohittaa terveyden ja sosiaalihuollon vaitiolovelvollisuuden ja myös poliisin on viranomaisena tehtävä lastensuojeluilmoitus lastensuojelulain mukaan aina niissä tilanteissa, jos tehtävällä saa tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai lapsen oma käyttäytyminen edellyttävät lastensuojelun tarpeen selvittämistä (LSL 25§). Lastensuojelulain mukaan lapsen mielipide on aina selvitettävä häntä koskevia ratkaisuja tehdessä ja selvittäminen tulee tehdä lapsen iän ja kehitystason mukaisesti, eikä mielipiteen selvittämissä ole määritetty ikärajaa. Mielipiteen selvittäminen ei yksioikoisesti tarkoita aina sitä, että lapselta vain kysytään mielipidettä jostakin asiasta ja lapsi ilmoittaa sen, vaan kyse on prosessista, johon voi sisältyä keskustelun ohella havainnointia, lapsen kanssa toimimista tai lapsen ja hänelle merkityksellisen ihmisen välisen vuorovaikutuksen seuraamista. (Lapsen osallisuus. Luettu 24.1.2020.)

Lapselle mahdollisuus olla osallisena ja mukana omien asioiden käsittelyssä hänelle itselle merkittävässä yhteisöissä, on identiteetin kehittymisen kannalta ratkaisevan tärkeää. Lapsen osallisuudessa onkin kyse siitä, miten hän voi olla mukana määrittämässä, toteuttamassa sekä arvioimassa työtä, jota tehdään hänen etunsa turvaamiseksi. Tämä on yksi kasvun ja kehityksen perusedellytyksistä, jonka kautta opitaan olemaan ja elämään yhdessä. (Lapsen osallisuus. Luettu 24.1.2020.)

Lainsäädännöllä on suojattu vahvasti lapsen oikeus osallisuuteen kaikissa häntä koskevissa asioissa. Suomen lainsäädäntö painottaa aina perustuslaista lähtien sitä, että asianosaisilla on aina oikeus saada tietoa heitä koskevista asioista, ja että heillä tulee olla oikeus lausua niistä omat näkemyksensä. Näin ollen ketään ei voida sulkea tämän oikeuden ulkopuolelle iän perusteella. Viranomaisilla onkin erityinen velvollisuus lasten kohdalla kohdella heitä tasarvoisesti nimenomaan yksilöinä ja antaa heille aito mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin heidän kehitystään vastaavasti. (Lapsen osallisuus. Luettu 24.1.2020.)

Osallisuus koostuu siis oikeudesta saada tietää itseään koskevista suunnitelmista, päätöksistä, ratkaisuista sekä toimenpiteistä ja niiden perusteluista. Myös mahdollisuus ilmaista omat mielipiteensä ja vaikuttaa näihin asioihin tulee huomioida. On tärkeää muistaa, että myös vastavuoroisuus on olennaista; osallistuminen on toimintaa, jonka kautta osallisuus usein konkretisoituu, eikä vaikuttaminen ole mahdollista, jos ei pääse mukaan asioiden käsittelyyn tai jää niistä vaille tietoa. Ratkaisevaa ja erityisen tärkeää on nimenomaan lapselle se oma kokemus siitä, että hän todella on voinut olla mukana vaikuttamassa niiden asioiden käsittelyssä, jotka häntä koskevat. (Lapsen osallisuus. Luettu 24.1.2020.)

5 LAPSEN KOHTAAMINEN

Useissa tilanteissa, joihin poliisi pyydetään paikalle, kuten kotihälytystehtävät tai vaikka autokolarit, paikalla olevat lapset tulisi ottaa erityisesti huomioon. Lapsiin tulee aina pyrkiä luomaan kontakti ja heidät tulisi saada rauhoitettua. Tämän asian kanssa ei saa olla kiire vaan tilanteessa pitää pystyä hetkeksi pysähtymään, vaikka tapahtumat olisivat olleet miten hektisiä aiemmin. Lapsille on hyvä kertoa, miksi poliisi on tullut paikalle ja mitä poliisi tekee. Lapsille tulisi luoda nimenomaan se tunne, että poliisi on paikalla auttamassa eikä tekemässä pahaa. Esimerkiksi tilanteessa, jossa perheenisä lähtee poliisin mukaan säilöön, lapsi ei

välttämättä ymmärrä mitä isälle tapahtuu ja saattaa olla tilanteessa hyvinkin pelokas. Poliisin on hyvä kertoa mitä isälle tapahtuu, ja jos tiedetään isän pääsevän säilöstä seuraavana aamuna, kerrotaan lapsille isän palaavan kotiin seuraavana päivänä. Lapsien olisi ensisijaisen tärkeää ymmärtää, ettei poliisi tee isälle pahaa viedessään hänet pois kodista. Vastaavasti esimerkiksi tieliikenneonnettomuus tilanteissa voivat vanhemmat itsekin olla niin shokissa, etteivät osaa lapselle asiasta kertoa, ja silloin olisikin hyvä, jos poliisi voisi olla se turvallinen aikuinen, joka kohtaa lapsen ja sanoo muutaman rauhoittavan sanan.

Lapsen kohtaamiseen tarvitaan aikaa, jotta pystytään selvittämään perustiedot tapahtumasta. Lapset saattavat olla olevinaan usein tietämättömiä esimerkiksi vanhempien välisistä tappe-
luista. Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että lähes kaikki lapset kuitenkin tietävät sen, mitä tappeluissa tapahtuu. Poliisin tulee arvioida tilannetta ja tehdä päätös siitä, pyydetäänkö lastensuojelutyöntekijää paikalle, ja nykyisellään lastensuojeluun ohjeistetaan ottamaan yhteyttä matalalla kynnyksellä. (Paavilainen & Pösö 2003, 169-170.)

Poliisissa tiedostetaan se, ettei kaikilla partiossa työskentelevillä poliiseilla ole välttämättä omat sosiaaliset taidot kovinkaan hyvät lasten suhteen. Niillä poliiseilla, joilla on itsellään perhe ja lapsia, tarkastelevat usein ihmisten elämää tehtävillä eri tavalla, kuin perheettömät. Kokemus perheestä saattaa luoda varmuutta muiden ihmisten kohtaamisessa ja poliisi tietää vastavuoroisuuden toimivan myös toiseen suuntaan. Poliisikoulusta valmistuneet, poliisin työuraa aloitellessa, toivovat voivansa harjoitella kotikeikkatilanteita jossakin muualla, kuin suoraan akuuteissa ja usein sekavissa tilanteissa kentällä. Toiveissa nimenomaan olisi, että koulutus kiinnittäisi huomiota erityisesti lasten kohtaamiseen ja siihen liittyviin asioihin. On ensisijaisen tärkeää, ettei poliisi aiheuta toiminnallaan lapsille ylimääräistä pelkoa ja saa hoidettua tilanteen muutoin asiallisesti ja rauhallisesti. Poliisin tehdessä päiväkodilla tai koululla vierailuja, ovat kauhun hetkiä kokeneet lapset saattaneet alkaa itkeä jo pelkästään nähdessään poliisin. Toisaalta myös työharjoittelua suorittava nuorempi konstaapeli saattaa olla kauhuissaan, jos hänet komennetaan esimerkiksi päiväkotivierailulle. Tämä johtuu siitä, että pelätään lapsen kohtaamista, koska ajatellaan, ettei lapsen kohtaamiseen ole kykyä eikä valmiuksia. Poliisin ei tulisi kuitenkaan pelätä lapsia, sillä niiden kanssa keskustelemalla oppii paljon asioita siitä, mitä lapset poliisista ajattelee. (Laapio 2005, 114.)

5.1 Kohtaamiseen työkaluja

Kouluikäisten lasten kohtaaminen ja heihin luotava kontakti on kotihälytystehtävällä tärkeää, sillä lapsi kertoo usein tapahtumista todenmukaisesti. Toisaalta aina lapset eivät ole puhutettavissa, sillä he saattavat esimerkiksi puolustaa sitä vanhempaa, joka on ensin ehtinyt myymään lapselle mielipiteensä. Lapsi on saatettu myös vaientaa ennen poliisin tuloa uhkailemalla eri viranomaisilla, esimerkiksi huostaanotolla tai lastenkodilla. Tällaisella uhkailulla alistettu lapsi ei uskalla nousta vanhempaansa vastaan ja vaikenivat, tai vaihtoehtoisesti kertovat sen version tapahtumista, jonka vanhempi on heille vannottanut. Näissä tilanteissa poliisilla tulee olla tiettyjä toimintatapoja, joilla lapsi saadaan mahdollisesti kertomaan tapahtumista totuudenmukaisesti. Yksi toimivaksi havaittu tapa on katkaista lapsen ja aikuisen välinen katsekontakti asettumalla seisomaan yksinkertaisesti lapsen ja vanhemman väliin. Myös lapsen vaivihkaa puhuttaminen, vanhempien huomaamatta, voi saada lapsen kertomaan totuuden tapahtumista. (Laapio 2005, 114-115.)

Kotihälytystehtävillä hyvänä perustaktiikkana on, että ensin otetaan tilanne haltuun ja rauhoitetaan ilmapiiri. Yksi hyvä keino on esimerkiksi istuttaa ihmiset sohvalle tai pöydän ääreen istumaan ja keskustelemaan asioista. Keskustelun aikana, kun huomataan tilanteen olevan rauhallinen, toinen poliiseista voi lähteä keskustelemaan toiseen huoneeseen lasten kanssa tapahtumien kulusta, sekä siitä mitä on tapahtunut ennen tilanteen kärjistymistä. On huomattu, että usein naispoliisi saa lapsiin helpommin luotua luottamussuhteen, kuin mies. Kuten aiemminkin tuotiin ilmi, on vastavalmistuneen poliisin kaikkein vaikeinta luoda luotava kontakti lapseen. Tilanne korostuu, jos kyseessä on nuori, jolla ei ole vielä omia lapsia tai sisarusia. Kokemuksen myötä poliisille kuitenkin tulee usein vaisto, joka kertoo, onko lasten olosuhteissa ja elinympäristössä jotakin turvattomuuden aiheuttajaa. (Laapio 2005, 120-121).

6 LAPSI JA PERHEVÄKIVALTA

Perheväkivallalla tarkoitetaan tilannetta, jossa yleensä perheen vanhempien välillä on väkivaltaa. Poliisin tietoon tulevista perheväkivalta tapauksista suurin osa on miesten tekemää väkivaltaa naisia kohtaan. Suomessa kuoleekin yli 20 naista vuosittain puolisonsa tai

seurustelukumppaninsa surmaamana. Surmateot on mielletty miehen tavaksi kontrolloida naista, jonka mies on mieltänyt omakseen (Laapio 2003, 81).

Perheväkivalta on, kuten monissa muissakin maissa, noussut Suomessa esille yhä enemmän yhteiskunnallisena ongelmana. Väkivaltaisissa perheissä jokainen perheenjäsenistä joutuu elämään sellaisissa olosuhteissa, joissa väkivalta ilmenee jatkuvana olotilana joko henkisesti tai fyysisesti. Pahoinpitelyistä tulee poliisin tietoon ainoastaan vain osa ja on hyvin tavallista, että näissä tapauksissa on otettuna huomioon vain fyysinen väkivalta, eikä niinkään henkistä väkivaltaa. Tulee myös huomioida, että väkivalta aiheuttaa monenlaisia ongelmia myös niissä perheenjäsenissä, joihin väkivalta ei kohdistu suoranaisena pahoinpitelynä, koska ihmiset elävät pelon vallassa. Poliisi kohtaa perheväkivaltaa monenlaisissa työtehtävissä, niin kotihälytyksissä, rikostutkinnassa kuin erinäisissä virka-aputilanteissa ja silloin, kun haetaan lähestymiskieltoa. (Paavilainen & Pösö 2003, 167-168.)

Väkivaltaa esiintyy eri muodoissa muun muassa; fyysisenä, henkisenä ja seksuaalisena. Usein nämä eri muodot esiintyvät myös yhdessä. Väkivalta vanhempien välillä lisää todennäköisyyttä myös siihen, että lasta pahoinpidellään. On tärkeää muistaa, että väkivallan näkeminen ja kuuleminen, sekä jatkuva väkivallan uhan ja sen seurausten keskellä eläminen vaikuttaa voimakkaasti lapsen elämään, vaikkei lapsi välttämättä itse olisikaan väkivallan kohteena. Lapset joutuvat kietoutumaan perheväkivaltailmiöön vastoin tahtoaan, olivatpa he kotona väkivallan tapahtuessa tai eivät. (Laapio 2005, 59.)

Väkivallalle altistuminen tuottaa lapselle toistuvasti uusia traumakokemuksia ja niihin liittyviä erilaisia oireita. Fyysistä väkivaltaa ei välttämättä ilmene jatkuvasti, mutta väkivallalla jatkuva uhkaaminen saa uhrin elämään jatkuvassa pelossa, ja lyönnin odotus voikin olla ilmassa vuosia ennen kuin se tapahtuu. Väkivaltakokemukset vaikuttavat negatiivisesti lapsen kasvuun ja kehitykseen, vaikka lapsi ei näkyvästi oireilisikaan. Lapsi saattaa vaieta omista kokemuksistaan ja lapselta voi puuttua näkyvät reaktiot, jolloin jopa ammattilainenkaan ei välttämättä huomaa väkivallan vaikutusta lapseen. Jos perheessä on ollut väkivaltaa, on ehdottoman tärkeää muistaa huomioida lapset ja arvioida heidän tilanteensa. Jotta perheväkivaltaan voidaan puuttua, tulee väkivallan tunnistamisessa edellyttää herkkyyttä sekä huolellisuutta turvallisuuden arvioinnissa ja varmistamisessa. Lisäksi vaaditaan monialaista työskentelyä lapsen ja lapsen perheen tukemiseksi. On muistettava, että kaikilla lasten ja perheiden kanssa toimivilla ammattilaisilla on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, jos

perheväkivallasta on edes vahva epäily. Tärkeintä lasten toipumisessa on kuitenkin väkivallan loppuminen sekä turvallisuuden vahvistuminen lapsen elämässä. (Oranen 2012, 217.)

Orasen (2012, 218) mukaan maailman terveysjärjestö WHO:n määrittelee väkivallan olevan voiman tai vallan tahallista käyttöä, joka johtaa tai voi johtaa kuolemaan, fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriintymiseen tai perustarpeiden tyydyttämättä jättämiseen. Väkivallan seuraukset voivat olla piileviä ja ne saattavat kestää pitkään, jopa läpi koko elämän. Koko perheen ollessa kyseessä, on käytetty käsitettä perheväkivalta, kotiväkivalta, parisuhdeväkivalta sekä naisiin tai vaimoon kohdistuva väkivalta. Kaikilla näillä edellä mainituilla käsitteillä on yleensä tarkoitettu nimenomaan aikuisten välillä, läheisessä suhteessa tapahtuvaa väkivaltaa, eikä niinkään suoraan lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa, josta on käytetty käsitettä lapsen fyysinen pahoinpitely tai laajempaa lapsen seksuaalisen hyväksikäytön ja laiminlyönnin sisältävää termiä lapsen kaltoinkohtelu.

Lapset ovat olleet viimeinen ryhmä lähisuhde- ja perheväkivaltaa käsittelevässä keskustelussa ja tutkimuksessa, josta on kiinnostuttu. Vasta 1980-luvun puolivälissä väkivallan todistajiksi joutuneita lapsia alettiin käsitellä kansainvälisessä perheväkivaltakirjallisuudessa. Muutos tapahtui Suomessa kahdessa vaiheessa. Lapsista alkoi tulla huomion kohteita ensin 1970-luvun lopulla, kun ensimmäisten turvakotien perustamisen yhteydessä myös lasten asemaa alettiin tarkastella. Myöhemmin 1990-luvun lopulla käynnistettiin Ensi- ja turvakotien liiton toimesta valtakunnallinen Lapsen aika- hanke. Hankkeen pääasiallinen tavoite oli kehittää lasten auttamisen työkäytäntöjä ja tuen menetelmiä. Myös naisiin kohdistuva valtion kehittämistyö väkivallan ehkäisemiseksi alkoi samoihin aikoihin ja nämä hankkeet yhdessä ovatkin toimineet perustana sekä valtakunnalliselle että alueelliselle työlle. Tavoitteena on ollut kehittää perheväkivallalle altistuneiden lasten avun tarpeen tunnistamista sekä työkäytäntöjä ja -menetelmiä. (Oranen 2012, 219.)

6.1 Väkivalta traumana

Perheväkivalta ja sille altistuminen ovat stressitekijöitä, jotka sisältävät useita uhkia lapselle. Lapsi tulkitsee vaaran usein hengenvaaralliseksi, jos vanhemmat ovat fyysisessä vaarassa. Lapsi tuntee tällaisissa tilanteissa itsensä avuttomaksi, eikä hänellä ole keinoja lopettaa väkivaltaa, jolloin traumaattiset tilanteet voivat aiheuttaa samankaltaisia reaktioita, kuin muutkin traumaattiset stressitilanteet, joihin liittyy pelko kuolemasta tai vahingoittumisesta. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi liikenneonnettomuudet, tulipalot tai äkilliset

kuolemantapaukset, joita lapsi joutuu todistamaan. Näistä tilanteista perheväkivalta on kuitenkin se, joka yleensä jatkuu pitkään ja on toistuvaa ja tuottaa näin ollen kumulatiivisia traumakokemuksia (II-tyypin traumakokemukset). Lapselle erityisen haitallista on vanhempien välinen väkivalta, lapseen kohdistuva väkivalta ja lapsen laiminlyönti yhdistyneenä toisiinsa. Tällaisessa tilanteessa lapsi joutuu vasten tahtoaan elämään jatkuvassa hälytystilassa ja seurauksena voi olla kompleksinen traumatisoituminen. (Oranen 2012, 223.)

Vakava väkivalta aiheuttaa lapselle moninaisia ongelmia ja altistuneelle lapselle voi kehittyä traumaperäinen stressihäiriö (PTSD, post-traumatic stress disorder). Traumaoireina lapselle on usein muistikuvat tapahtumista, jotka tunkeutuvat mieleen. Lapsi näkee usein painajaisunia ja unet saattavat olla suoraan peräisin lapsen omista koetuista tilanteista tai ovat muutoin ahdistavia ja pelottavia. Monilla lapsilla myös yleinen mieliala muuttuu ja lapsi saattaa olla ärtynyt ja saada yllättäen voimakkaita raivokohtauksia tai lapsen vireystila on jatkuvasti kohonnut. Myös lapsen uni- ja valverytmissä voidaan havaita häiriintymistä ja muutoksia. Lapsi saattaa leikin aikana toistaa kokemiaan tapahtumia ja teemoja tai mahdollisesti pyrkii kaikin keinoin välttämään kaikkia ajatuksia tai tilanteita, jotka muistuttavat häntä traumatilanteista. Traumatisoitunut lapsi voi kokea olonsa turtuneeksi ja eristyneeksi ja lapsen tunnereaktiot voivat olla vähäisiä. Lapsi ei välttämättä halua puhua tapahtumista mitään eikä välttämättä muista edes selkeitä, yksinkertaisiakaan asioita niistä. Traumaperäinen stressihäiriö on oirekuvana usein lapsella epämääräisempi kuin aikuisella, eikä tautiluokitukseen vaadittavat kriteerit välttämättä täyty.

Orasen mukaan (2012, 224) Graham-Bermannin ja Levendoskyn tekemässä tutkimuksessa havaittiin, että tutkimusryhmään kuuluneista väkivaltaa nähneistä lapsista vain 13% täytti PTSD-diagnoosiin vaadittavat kriteerit, mutta tästä huolimatta, joka toinen kärsi mieleen tunkeutuvista muistikuvista ja lähes yhtä monella oli ylivireystilaan liittyviä oireita. Toisaalta on huomattu, että traumaperäinen stressihäiriö oireilee ulospäin samankaltaisesti kuin ADHD, jolloin taustatiedon tärkeyden merkitys tuen ja hoidon suunnittelun suhteen kasvaa. (Talala 2018). Tutkimuksessa havaittiin, että jopa yksivuotiaalla lapsilla oli traumaoireisiin viittaavaa käyttäytymistä vakavalle väkivallalle altistumisen jälkeen.

Diagnostinen arviointi on traumaoireiden osalta tärkeää. Tutkimuksen mukaan väkivaltaa kokeneilla nuorilla masennus- ja päihdeongelmien vakavuus oli suorassa yhteydessä traumaperäisten kokemusten määrään, mutta myös siihen oliko nuorella todettu PTSD. Lapsen oma tulkinta väkivaltatilanteesta vaikuttaa paljon ja jos lapsi kokee tilanteen

hengenvaaralliseksi ja pelkää joko itsensä tai toisen vakavaa vahingoittumista, on PTSD-oireiden ilmeneminen todennäköisempää. Tämä riippumatta siitä, minkälaista väkivaltaa on ollut ja onko lapsi itse ollut väkivallan kohteena vai sen todistajana. (Oranen 2012, 225.)

Traumaperäinen stressihäiriö aiheuttaa lapsille iästä riippumatta yleisesti huonoa itsetuntoa, eristäytymistä, luottamisen vaikeutta sekä päihdeongelmia. Traumoille toistuvasti altistuminen lisää oireilua. Lapsen kasvaessa ongelmat kulkeutuvat lapsen mukana ja vaikuttavat koulumenestykseen sekä ihmissuhteisiin. Tavallisin psykiatrinen häiriö iästä riippumatta on masennus. Päihteiden käyttö astuu usein kuviin hyvinkin nuorella iällä, jolloin poliisi kohtaa päihtyneitä ja moniongelmaisia lapsia eri tilanteissa. Tilanteet ovat usein haastavia ja poliisille henkisesti kuormittavia. (Trauma ja dissosiaatio. Luettu 29.3.2020.)

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Seuraavassa kappaleessa esitellään opinnäytetyössä käytettyä tutkimus- ja analyysimenetelmää sekä haastattelun teemoja.

7.1 Tutkimuksen lähtökohdat

Aihe tutkimukselleni syntyi suorittamani työharjoittelun valvonta- ja hälytyssektorin jakson aikana, kesällä 2019. Lapset ovat olleet itselleni jo pitkään sydämen asia, ja tästä syystä aihe on tärkeä minulle. Viimeisen sysäyksen aiheen valitsemiseen vaikutti omalle kohdalle osunut tieliikenneonnettomuus tehtävä, jossa kaksi henkilöautoa olivat törmänneet toisiinsa kärkikolmioin osoitetussa risteyksessä. Toisen henkilöauton takapenkillä oli törmäyshetkellä istunut pieni, ehkä alle 10v. poika. Tapahtumapaikalle päästessämme havainnoimme, ettei suurempia henkilövahinkoja ole sattunut ja tilanteessa oli selvitty pääosin vain autojen vaurioitumisilla. Huomioni kiinnittyi kuitenkin tähän pieneen poikaan, joka oli silminnähden tapauksesta pelästynyt ja itkuinen. Seurasin tovin tilannetta ja havaitsin, ettei kukaan varsinaisesti ottanut poikaa huomioon, vaan pojan äidin ja isoäidin huomio meni toisen henkilöauton kuljettajan kanssa asioimiseen. Menin juttelemaan pojan kanssa, laskeuduin hänen tasolleen polviasentoon ja kysyin, oliko hän pelästynyt kovasti tilanteessa. Poika sai muutama sanan sanottua, mutta oli edelleen itkuinen. Lohduttelin häntä kertoen, ettei autoilla ole väliä, vaikka ruttaantuivat, ja pääasia oli, ettei kukaan ihmisistä loukannut itseään. Sain pojalle, että nyt hänellä onkin aikamoinen tarina kerrottavanaan, kun seuraavaksi näkisi

kavereitaan. Pojan ilme alkoikin hiljalleen kirkastua ja ainakin itselleni jäi kohtaamisesta tunne, että sanoistani saattoi olla pojalle oikeasti apua.

Tämän vuoksi halusin työssäni haastatella nimenomaan poliiseja, jotka ovat kokeneet vastaavia tilanteita uransa aikana. Edellä kertomani esimerkki jäi mieleeni siitä syystä, kuinka merkittäviä poliisien kohtaamiset ja sanat voivat olla lapselle pelottavissa tai epätavallisissa tilanteissa. Pohdin myös, miten poliisin kohtaaminen ja oikeanlainen huomio auttaisi lasta tulevaisuudessa luottamaan poliisiin.

7.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyöni on toteutettu kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena. Tavoitteena tutkimuksessa on yleensä jonkin ilmiön ymmärtäminen. Ilmiöön voidaan perehtyä kokemusten sekä haastateltavien omien näkemysten kautta. Näissä tilanteissa on tärkeää huomioida, että haastateltava on tutkimuksessa täysin vapaaehtoisesti, omasta tahdostaan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 49.) Työssä haluttiinkin saada mahdollisimman paljon haastateltavan poliisin aitoja ajatuksia hyvän keskusteluyhteyden kautta.

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston tarkka rajaaminen on tärkeää. Tulokset eivät kuitenkaan saa perustua satunnaisuuksiin, vaan aineisto analyysissä on tärkeää huomioida, että aineisto koostuu yksittäisten henkilöiden kokemuksista. Aineistoa voidaan kerätä monella eri tavalla ja valitsin työssäni tutkimusmetodiksi teemahaastattelun, jotta haastateltavilla olisi tilaa vapaalle puheelle. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, 50.)

Haastattelut ovat käytetyin menetelmä laadullisessa tutkimuksessa ja havainnoinnin ohella tärkeä aineistonkeräämismenetelmä. Haastattelun useista muodoista käytetyin on teemahaastattelu, jota on tässäkin tutkimuksessa käytetty. Teemahaastattelu toteutetaan kahden ihmisen välisellä keskustelulla aina yksi aihe, tema, kerrallaan. Haastattelun edellytyksenä on, että tutkijalla sekä tutkittavalla on yhteinen kieli, jolloin syntyy keskustelua aiheesta ja tuottaa menetelmälle tyypillistä tietoa. (Kananen 2017, 88-89.)

Teemahaastattelu tarkoittaa sitä, että haastattelulle on valittu tietyt teemat, joista keskustellaan. Teemahaastattelun tarkoituksena ei ole löytää yhtä tiettyä yhteistä kokemusta asioista, vaan se lähtee siitä oletuksesta, että yksilön omia kokemuksia, ajatuksia ja tunteita tutkitaan

tällä menetelmällä. Haastattelu onkin pitkälti normaalia vapaamuotoista keskustelua muistuttavaa. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 46-48.)

7.3 Tutkimuksen kohderyhmä ja tutkimuksen toteutus

Tutkimus on toteutettu haastattelemalla neljää valvonta- ja hälytyssektorilla toimivaa poliisia yhdeltä poliisiasemalta, joka kuuluu Sisä-Suomen poliisilaitokseen. Tarkempaa paikkaa ei haluttu eritellä. Virkaikää haastateltavilla on opinnäytetyön kirjoittamisen hetkellä 7,5 vuodesta 14 vuoteen. Haastattelut sovittiin sanallisella sopimuksella. Haastattelut toteutettiin täysin anonyymisti ja yksilöllisyyden suojaamiseksi haastateltavia ei tarkemmin yksilöidä nimen, sukupuolen tai virkanimikkeiden mukaan tutkimuksen tulosten analysointivaiheessa.

Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina tammikuun ja helmikuun aikana 2020. Tutkimus haluttiin tehdä yksilöhaastatteluina, jolloin haastateltavalle annettiin mahdollisuus kertoa kokemuksistaan ja tuntemuksistaan avoimesti ilman, että joutuisi miettimään kollegoiden ajatuksia annettuihin vastauksiin. Haastateltavat valikoituivat olemassa olevien kontaktien kautta sekä haastateltavien omien halukkuuksien myötä. Haastateltavilta kysyttiin ennen haastattelua heidän halukkuudestaan osallistua tutkimukseen ja heille kerrottiin haastattelun toteutettavan teemahaastatteluna ja, että haastattelu äänitetään litterointia varten.

7.4 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimusongelmat

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää poliisien kokemuksia lapsen kohtaamisesta valvonta- ja hälytystoiminnassa. Tutkimuskysymyksiä olivat seuraavat:

1. Muuttuvatko toimintatavat tehtävillä, joissa on lapsia?
2. Minkälaisia tuntemuksia tällaiset tehtävät herättävät?
3. Jäävätkö tehtävät, joissa on lapsia, mieleen pidemmäksi aikaa, kuin ne tehtävät, joissa lapsia ei ole?
4. Kuinka haastateltava kokee oman osaamisensa tällaisilla tehtävillä ja kokeeko hän, että lapsen kohtaamista tulisi kouluttaa?

Tavoitteena opinnäytetyöllä on saada valvonta- ja hälytystoiminnassa toimiva poliisi kiinnittämään huomiota enemmän siihen, kuinka lapsen kohtaa tehtävällä. Haastatteluiden avulla on tarkoitus kuvailla ja tuoda esille sitä, minkälaisia ajatuksia ja tunteita lapsien

kohtaaminen hälytystehtävillä herättää ja miten kohtaamiset vaikuttavat työn aiheuttamaan kuormaan.

Aiheesta, että lapsi on tutkinnassa tai tehtävällä asianomistajana, on kirjoitettu paljon ja aiheesta on tehty useita päättöitä. Etsiessäni lähteitä huomasin, että lapsen huomioimiseen poliisin monenlaisissa tehtävillä ei juurikaan ole kiinnitetty huomiota.

7.5 Tutkimuksen teemat

Ensimmäinen teemani oli *toimintatavat*. Tarkoituksena oli selvittää, muuttuvatko poliisin toimintatavat sellaisella hälytystehtävällä, jossa mukana on myös lapsia. Tuleeko poliisin huomioitua lapsi erityisesti eri tilanteissa?

Toinen teemani oli *tuntemukset*, jonka tarkoituksena oli selvittää minkälaisia tuntemuksia tällaiset tehtävät herättävät poliisissa.

Kolmantena teemana oli *tehtävien mieleen jääminen ja kuormittavuus*. Tässä teemassa pyrittiin selvittämään, jäävätkö tehtävät usein poliisin mieleen pyörimään ja kuinka paljon tällaiset tehtävät kuormittavat henkisesti.

Neljäntenä ja viimeisenä teemana oli *oman osaamisen arviointi ja mahdollisen koulutuksen tarve*. Halusin saada selville myös rehellisen arvion haastateltavan omasta osaamisesta, kuinka hän arvioi omat taitonsa kohdata lapsi ja tehdä tällaisella tehtävällä vaadittavat toimenpiteet.

8 TUTKIMUSTULOKSET

8.1 Toimintatavat

Tutkimuksessa haluttiin saada selville, vaikuttaako lapsen oleminen asianosaisena paikalle tulleen poliisin toimintatapoihin, ja näin ollen tehtävän hoitamiseen.

Haastateltavista kaikki näkivät toimintatavoissaan jonkinlaista eroavaisuutta tehtäviin, jossa asioidaan ainoastaan aikuisten kanssa. Kaikki toivat esille sen, että omat toimintatavat pitää olla sellaisia, etteivät ne ainakaan lisää lapsen kokemaa ahdistusta tai tuskaa ja esimerkiksi kielenkäyttöön kiinnittää erityistä huomiota. Vastaukset olivat haastateltavien välillä hyvinkin yhtäläisiä:

”Ehkä jotenkin tuntuu, että sillä hetkellä niin ne lapset onkin se tavallaan se fokus numero yksi. Tottakai, jos siinä on akuutti tilanne ja hässäkkä päällä niin se hoidellaan mahdollisimman nätisti ja asiallisesti hyvää kieltä käyttäen, että ei ainakaan sitten lisätä siinä lasten tuskaa sillä omalla toiminnalla mutta sitten noi aikasemmat kokemukset on opettanu sen, että mä kyllä yritän malttaa tosiaan sen hetken ja laskeutua sinne lapsen tasolle ja käyn sitä asiaa heidän kanssaan läpi. Enemmän se melkein kiinnostaa se kohtaaminen kuin se känninen ääliö, joka on siinä aiheuttanut. Että kyllä se varmasti vähän vaikuttaa ehkä sitä vähän terästäytyy.”

”Ja just että huomiois iha ne pienimmätki että varmasti ennen ku oli omia lapsia ni aatteli että äh nuo on niin pieniä että mun on turha uhrata aikaa mutta ei se ole niin... sillä voi olla todella pitkät hyvät seuraamukset semmosella kohtaamisella”

”Tietysti niinkun pitää pyrkii huomioimaa myös ne lapset siinä tilanteessa et ei voi iha vaa välttämättä niinkun tietysti niinkun joutuu tekee varmaa suoraviivaisia ratkaisuja ja toimii niinku niiden speksien mukaan tai faktojen mukaan, jotka siinä on ja näin edespäin mutta tietysti varmaan sitä niinku yrittää luoda sitten jos niitä lapsia on niin ottaa jollaki tapaa ylipäättää heidät huomioon kysyä onks kaikki ok ja niinku vähän näin. Ja ehkä huomaa että on semmonen vähä vielä rauhallisempi tai ikään kuin ajattelis että olis tarkotuksenmukaista yrittää jotekin sitä heidän oloaan rauhottaa että kyllä tää tästä ja että kyllä tää järjestyys tai niinku joteki kertoo heille mitä nyt seuraavaksi tapahtuu tai jotain semmosia asioita jotka vois lisätä sitä heidän turvallisuudentunnetta tai tämmöstä siinä.”

”Kyllä mä tuota ainaki sellanen ajatus tässä on että kyllä ne lapset täytyy ottaa huomioon, että ei voi välttämättä ihan samalla tavalla niinkun... tai siihen pyrkii jos se on mahdollista että ei vaikka lapsen vanhempia käsitellä sitten liian kovaa tai tuota niin... no se lapsi täytyy ottaa huomioon siinä tehtävän hoidossa et eihän sen lapsen tarvitse välttämättä kuulla ja nähdä kaikkea mun mielestä, että jos se on sitä riittävästi jo nähny siin muutenkin ni tota sitä voi sitten suojella sellaselta.”

Haastateltavien kommenteista voidaan huomata, että poliisit kiinnittävät tietoisesti huomiota omiin toimintatapoihin, mikäli tehtävällä on läsnä myös lapsia. Lapset näkyvät poliisille ja lapselle halutaan jättää poliisista kuva auttavana ja turvallisena.

8.2 Tuntemukset

” Lasten kanssa tulee se olo, että haluais tehdä enemmän mitä tää työ antaa edes mahdollisuutta. ”

Lapsien kohtaamiseen liittyy usein voimakkaita tunteita. Etenkin lapset, jotka elävät lapsuuttaan lapselle epäedullisessa kasvuympäristössä ja kokevat toistuvasti sellaisia asioita, joita heidän ei kuuluisi, saattavat herättää poliisissa suuriakin tunteita. Näiden tunteiden käsittely voi olla kokeneelle poliisimiehellekin vaikeaa. Vastaukset haastateltavien välillä olivat hyvinkin yhtenäisiä.

Yksi haastateltavista kuvaili tuntemuksiaan mieleen jääneen kotihälytystehtävän kautta:

”Kyllä se niinku koskettaa ei sitä käy kiistäminen. Jos sitä nyt aikuiset ihmiset örveltää ja tappelee ja temuaa niin ei se nyt hirveesti niinku ehkä tunteita herätä vaan siihen pystyy suhtautuu mutta muistan yhdenki kotikeikan missä tämmöne porukka rauhoteltii ja siinä oli kaikellaista hässäkkää ja sitten tuli kierrettyä varmuuden vuoksi vielä se asunto niin siellä oli yhdessä sängyssä peiton alla, ei ollu montaa vuotta vanha pikkupoika, mä sitten katoin että mikä möykky tää on taskulampun valolla ni se poika näyttää sormella vaan että ”shhh, mä nukun”. Eli se oli ihan silmät lautasena, että kaikki oli kyllä tullut huomioitua mitä siellä oli tapahtunut ja niinku... kyllä se ottaa päähän, että sitten siinä jamassa olevat ihmiset ei sitten aattele niitä lapsia tai ainakaan ei näy käytännön toiminnassa. ”

Haastateltavien vastauksista oli huomattavissa myös yhtäläisyyksiä siihen, että vaikka tehtävällä nähdyt ja koetut asiat nostaisivat tunteita pintaan, tulee tehtävä silti hoitaa ammattimaisesti ja siirtää näitä tunteita sivuun. Vastauksista oli yleisesti kuultavissa, että tällaisista tunteista puhuminen, ja ajatusten sanoiksi pukeminen voi olla vaikeaa.

”Tietyllä tapaa joutuu sitten kovettaa omaa mieltään, että mä olen poliisi ja mä hoidan tän poliisin työn tässä tilanteessa, hoidetaan se hyvin ja otetaan huomioon lapsetkin mutta ei me sitten... sitten me ollaan yhteydessä niihin viranomaisiin, joille se asia kuuluu eikä lähdetä sitten heitä opastamaan ja neuvomaan omassa työssään mihin helposti ehkä itse sortuu.”

”No yleensä niinku tehtävän hoitaminen on periaatteessa siinä missä muutkin, että se niinku hoidetaan mutta kyllä se vaan niinku... sanotaa jos siinä on vaikka tällästä... lapsi voi huonosti jostain syystä, että siihen tarvii viranomaisen puuttua niin kyllähän se pistää... sääli herää kyllä siinä että... surkeeta, jos tota niin lapsi joutuu kattomaan, vaikka perheväkivaltaa tai semmosta, että tai lapsesta ei huolehdita tai tota... nii... kyllä ne on sellasia että...”

”Kyl siel keikalla pitää aika lailla mennä sillee neutraalilla tunnemaailmalla.”

” No siis mä niinku koen sen semmosena epäoikeudenmukaisena tietenki niinku että ne lapset joutuu kohtaa, että heidänhän ei pitäisi joutua kohtaamaan tollaisia asioita lapsuudessaan, että mä niinku nään sen tietysti... mun mielestä se on epäoikeudenmukaista heitä kohtaan, että joutuu tommoiisiin tilanteisiin eikä tietenkään tue mitenkää heidän kasvua ja kehitystä tai turvallisuudentunnetta... ja niinku kyllä mä sen sillä tavalla se herättää semmosta niinku, että ei niin pitäisi ketään kohdella.”

Yksi haastateltavista otti esille myös näkemyksensä siitä, että usein poliisille näyttäytyvä lasten pahoinvointi kerää voimaansa lähtökohtaisesti perheen ongelmista, jolloin perheen ongelmat siirtyvät vanhempien kautta lapsille, sukupolvelta toiselle:

”Toihan on tätä päivää, että se lasten pahoinvointi mikä varmaan tulee jostai mistä se sitten kumpuaa, onko se perheen pahoinvoinnista tai jostai koulusta vai mutta tämmöne lasten pahoinvointi on kyllä niinku tosi paljo lisääntyny, ja se tuo tietty meilleki tehtäviä enemmän ja enemmän ja se ilmenee just näissä huostaanottojutuissa ja tämmösissä päihdekäytössä ja kaikessa tollasessa näpistelyt ja kaikki... mutta tää maailma on menny sillee... että sitä on kyllä tosi paljon. Se on joteki surkeeta.”

8.3 Tehtävien mieleen jääminen ja kuormittavuus

” Silleen aika on armollinen meille, että koko ajan tulee uutta tehtävää ja vanhat unohtuu, että työmuisti nollaantuu sieltä toisesta päästä.”

Haastateltavilta haluttiin kysyä ja saada rehellinen vastaus siihen, jääkö sellaiset tehtävät, joissa kohdataan lapsi usein lapselle epäedullisessa tilanteessa, mieleen eri tavalla, kuin ne tehtävät, joissa asiakkaina on ainoastaan aikuisia. Haastateltavilta kysyttiin, onko huomattavissa, että tällaiset tehtävät kuormittaisivat heitä henkisesti enemmän ja palautuvatko nämä kohtaamiset mieleen myöhemmin.

Kaikilla haastateltavilla vaikutti olevan hyvin pitkälti samankaltaisia kokemuksia siitä, että vaikka uusien tehtävien myötä ja ajan kuluessa vanhat vähitellen unohtuvat, niin muistiin on jäänyt ikävimpiä kohtaamisia:

”No joo kyllä siinä ehkä niinku siinä keikan jälkee partioautossa, kun mennää niin siinä saatetaan puida ja hyvä onkin heti puida, että ei kerta kaikkiaan kyllä on huonot kortit täl-lekin juniorille jaettu. Että kyllä ne saattaa... ei nyt onneksi pidemmäksi aikaa jäänyt sen kummemmin mutta se on sitä kuormaa mitä tää työ tuo että kaikkia ei voi pelastaa mutta se viis minuuttia pystytää uhraa.”

”No varmaan niitä ihan perustehtäviä enemmän tulee sitten juteltua, vaikka työkavereiden kanssa, että mutta tuota ei ne sitten yöuniin asti ole tullu ikinää. Sitten ne tahtoo unohtua... kai sitä mieli suojelee sen verran poliisiakin, että niitä ei vaan sitten muista kaikkia enää.”

”Jotain semmosia juttuja on jääny mielee siis, jotka on niinku liittyny just siihe vanhempien ahdinkoon ja siihe kykenemättömyytee hoitaa”

”On niinku paljonki semmosia kohtaamisia uran aikana sitten... no tuoreimmat tahtoo nousta aina mieleen, kun poliisin muisti on onneksi lyhyt.”

Yksi haastateltavista kertoi hänen mieleensä erityisesti jääneen tapauksen, uran alkuvaiheessa työharjoittelun ajalta. Ja vaikka tapahtuma on jo kaukana menneisyydessä, hän kertoi tapahtuman olevan yksi merkittävä syy siihen, että hän aina pyrkii ottamaan lapset tehtävillä erityisesti huomioon:

”Muistan heti harjoittelun ajalta, kun jäi yksi semmoinen asia vähän niin kuin kaiheartamaan omaa mieltä, mikä on vaikuttanut sitten myöhemmin uralla siihen, kun on kohdannut lapsia tehtävillä. Se oli periaatteessa ihan perus kotikeikka mies väkivaltaisena, siinä oli käyty

naiseen käsiksi ja siellä sitten jouduttiin tämä mies fyysisin voimakeinoin taltuttamaan. Siinä jouduttiin hetki temmeltämään, oli roteva äijä ja se siitä pakettiin ja sitten mä hoksasin, että siellä yhdessä huoneessa on pieni poika about 10 nurkilla vois olla, ellei nuorempikin ja se itki siellä. Mä muistan, kun mä olin vähä niin siinä kuin siinä kahden vaiheilla menenkö vielä juttelemaan sen pojan kanssa mutta sitten partiokaveri totesi, kun jätkä oli raudoissa ja muuta että viedään tää autolle ja siitä sitten lähdettiin eikä siinä mitään... mutta se tilanne jäi itteä kaihertamaan, että olisi pitänyt uhrata se viisi minuuttia. Minkä nykyään yritän uhrata sen viisi minuuttia ja tota eihän sitä voi tietää mitä se pieni ihminen ajatteli sillä hetkellä että isiä kuitenkin vietiin. Ja siinä paljastu sitten, että se nainen ei ollut tämän äiti vaan isän uusi ja se sitten jäi sen kanssa. Että olis tosiaan muutaman minuutin uhrannut ja kertonut mihinkä isi menee ja mitä tapahtuu seuraavaksi ja näinpoispäin...”

Yksi haastateltavista kertoi, että ikävimmät tapaukset saattavat vaikuttaa esimerkiksi siten, että elimistö tuntuu olevan virittynyt vielä työvuoron päättymisen jälkeenkin ja rauhoittuminen saattaa olla vaikeampaa, kuin normaalisti. Tapaukset kuitenkin yleensä hälvenevät mielestä pois kun aikaa kuluu, mutta vaativat hieman aikaa.

”Joo... kyllä siis silloin, kun on semmosia niinkun selkeesti kaikista kraavimpia tai ikävimpäiä esimerkkejä ni kyllä niitä sit huomaa joskus, että mä oon sitten seuraavana aamuna vaikka yövuoron tai... jää vähä niinku sillee kierroksille... mä huomaan, että mulla on semmonen, että jos mua joku asia koskettaa ni mä jään vähä niinku sillee kierroksille siitä työvuorosta ja mulla kestää normaalia kauemmin kotona esimerkiks rauhottua ja sit mä saatan seuraavana päivänä, kun herää ni saattaa olla vähä vielä semmone, että tuntee olevansa kierroksilla. Se asia jää vähä mielee mutta sit se hetken päästä laimenee ja hälvenee mielestä. Sillai sen kai sit käsittelee pois. Tieysti on pakko vähä pyrkiä myös ulkoistaa itteensä niistä että mä oon yrittäny ajatella sillee että jos mä hoidan sen yksittäisen keikan sillä kertaa parhaalla mahdollisella tavalla ja huomioon niinku siihen liittyvät asiat ja niinkun vie ne ettenpäin sillä tavalla kun mun käsityksen mukaan poliisin velvollisuus on viedä ni sillo mä niinku koen että mä oon siinä tilanteessa tehny sen mitä mulla on tehtävissä vaikka niiden lasten hyvinvoinnin eteen että pitää olla vastuullinen mutta pitää välttää olevansa ylivastuullinen siinä mielessä että se on liian kuormittavaa jos niitä jää mieltii iha liikaa jälkikätee.”

Yhdelle haastateltavista muistui mieleen tehtäviä, joissa lasten hätä oli silminnähtävä. Vaikka aikaa näistä tehtävistä olikin jo kulunut, lapset olivat jääneet elävästi mieleen:

”Sit tietysti joitai sellasia virka-aputehtäviä mitä on jääny mielee missä on ollu äiti niinku aivan sekasin ja isäpuoli riehuu ja lapset on joteki sellasia niinku... joteki... miten sen sa-nois... mulla on yks sellane päässä niinku missä haettiin sossujen kanssa niitä huostaan niitä lapsia ni tota ne oli joteki semmosia niinku jähmettyneitä tai semmosia niinku kivettyneitä ne lapset ja sit se oli joteki niinku todella ihmeellinen... se oli tosi ihmeellinen tilanne.”

”On ollut semmosiakin keikkoja missä on ollu eri ikäisiä lapsia paikalla ja vanhemmat tap-pelee ja sitten tietysti niinku lapset on ihan hämillään, tai sitten ne menee väliin taikka ne ei tiedä mitä niiden pitäis tehdä, et tottakai niitä on ja onhan ne tosi kuormittavia ja siinä pitää huomioida tietysti aika monta asiaa sitten... ja tota kyllä ne tietysti aina on haastavampia kun sillo, kun asioidaa vaan aikuisten kanssa.”

”On niinku tietyllä tavalla poliisin työssä pakko hieman niinku asettaa itseään sellaseen aika lailla asialliseen ja sellaseen rooliin tietyllä tavalla, että ei voi niinku... kyllä mä huo-maan, että jälkikäteen mietin joitain lasten kohtaloita tai eläinten kohtaloa tai jonkun sem-mosen kohtaloo mutta kyl siel keikalla pitää aika lailla mennä sillee neutraalilla tunnemaailmalla.”

8.4 Oma osaamisen arviointi ja mahdollinen koulutuksen tarve

Jokainen haastateltavista piti lapsen kohtaamista usein haastavana tehtävänä. Tutkimuksessa haluttiinkin saada selville haastateltavien näkemys siitä, kuinka he tuntevat oman osaami-sensa riittävän näissä tilanteissa ja kokevatko he, että asiaan tarvittaisiin jonkinlaista koulu-tusta.

Haastateltavista kaksi olivat enemmän koulutuksen kannalla, kuin muut. Etenkin yksi heistä näki asian niin, että persoonalla on paljonkin vaikutusta ja osalle lasten kohtaaminen sopii ja lasten käsittely onnistuu luonnostaan hyvin, mutta ei mahdollinen koulutus olisi silti huk-kaan heittyä.

”Siihen ei ehkä varmasti uran alussa ollutkaan valmiuksia semmoseen vaan se on tullut sitten omien tenavien kautta, kun on huomannut kuinka paljon ne kuitenkin pohtii asioita ja jos niille ei kerro tavallaan totuutta ja sanota asioita niin ne täyttää sitä omaa mieltä omilla ajatuksillaan ja ne voi olla välillä niinku vähän hurjiakin versioita sitten todellisuudesta. Ehkä siinä on sitten just se puolet auttanut ja sitten just ne omat tenavat.”

”Kenttämiehille vois kyllä olla jokin sellainen täsmäkoulutus”

”Siihen ei erityisesti ole koulutettu meillä mikä olis varmasti yks hyvä aihe kouluttaa, lapsen ja nuoren kohtaaminen ja mitä erityispiirteitä.”

”Välillä tuntuu, että menipäs hienosti ja välillä tuntuu että en kyllä osannut yhtään toimia nyt tämän tenavan kanssa että ei siihen niinku... se oma osaaminen ni siinä varmasti olis paljonki kehitetävää ja näin pois päin.”

Yksi haastateltavista kertoi haastattelun aikana, ettei hän ole paljoakaan ollut elämänsä aikana lasten kanssa tekemisissä, jonka takia hän kokee lapsiin liittyvät tehtävät haastavina. Hän näki asian siten, että osaaminen tulee kenties enemmänkin henkilön omasta persoonasta, sosiaalisuudesta ja myös siitä, onko hänellä perhettä ja omia lapsia. Näin ollen koulutus voisi olla tällaisen taidon kehittämiseen vaikeaa.

”Mä koen niinku jopa jollain tavalla lapsiin liittyvät poliisitehtävät haastavampina, selkeesti haastavampina kuin aikuisiin liittyvät osittain sen takia että mulla ei oo sellasta kosketuspintaa tavallaa lasten maailmaan eikä mulla oo ihan täysin semmosta niinku käsitystä aina niiden lasten kehitystasosta ja niiden iästä ja semmosesta”.

”Semmosta vuorovaikutustaitoja ja semmosia, niin ei niitä varmaan oikein voi kouluttaa millään, että ne on sellasta maalaisjärkee ja omaa persoonaa ja sosiaalisuutta ja kokemukseen ja sellaseen perustuvaa taitoo joka varmaa tulee sillee luonnostaa ja kehittyä niinku ammattaidonki myötä.”

”En mä tiedä kaipaisinko mä siihen mitään koulutusta, et se on ehkä semmosta niinku kokemuksenkin mukana tuomaa taitoo.”

Yksi haastateltavista kertoi koulutuksen tarpeesta seuraavasti:

”Kyllä mä ite koen että mä osaan kohdata lapset ja että tota huomioida tehtävillä. En ole kyllä ikinä aatellu että siihen tarvitsisi koulutusta. Kyllä kai pääasiassa, ainakin kuvittelisin, että pääasiassa niinku tässä virkaveljet osaa keskustella myös lasten kanssa että tota... oma taiteen lajinsa tietysti.”

Asiasta keskustellessa haastateltava alkoi kuitenkin pohtimaan asiaa vielä tarkemmin ja tuli siihen lopputulokseen, että jonkinlainen koulutus ei ehkä sittenkään olisi pahitteeksi. Hän ajatteli, ettei koulutuksen tarvitsisi edes olla mikään laaja kokonaisuus, vaan asiaan riittäisi, että kentällä toimivan poliisin mieleen saisi istutettua pienen ajatuksen siitä, että voisiko lapsia ottaa paremmin tehtävillä huomioon ja näin ollen voisi tarkastella omaa toimintaa jatkossa vielä tarkemmin tällaisilla tehtävillä.

9 POHDINTA

Poliisi on tottunut viime vuosina tekemään lastensuojeluilmoituksen aina silloin, kun lapsi on mukana perheväkivaltatilanteessa. Sosiaalityön näkökulmasta poliisin käyttämä toimintaprosessi on kehittynyt tilanteissa, jossa perheessä on lapsia ja partiot ovat oppineet reagoimaan tapauksiin hyvin. Poliisilla on ammattitaitoa, ihmissuhdetaitoa sekä selkeät toimintaohjeet akuutin lastensuojelun tarpeen selvityksessä ja sen eteenpäin viemisessä. Myös poliisipäällystöllä on näkemys siitä, että nykyään suhtautuminen on aiempaa jämäkämpää ja näytön hankkimiseen keskitytään. (Laapio 2005, 106-107.)

Tutkimusta tehdessä, sekä haastattelujen aikana oli mielenkiintoista havaita se, kuinka jo pitkäänkin poliisin työtä tehneet haastateltavat selkeästi kokivat lapsen kohtaamisen haastavaksi monissa tilanteissa. Lapset ja lasten kohtalot tuovat ihmisistä esiin sellaisia puolia, mitä ei välttämättä muuten ole henkilöstä nähtävissä. Vaikka poliisin työssä näkee myös koskettavia kohtaloita aikuisilla, niin lasten huono-osaisuus ja ahdinko nostavat pintaan aivan erilaisia tunteita. Haastateltavien lisäksi olen aikaisemmin keskustellut muutamien muiden poliisimiesten kanssa aiheesta, ja myös heillä oli pitkälti samankaltaisia ajatuksia, kuin mitä tutkimuksessa haastateltavilta ilmeni.

Omasta mielestäni on ehdottoman tärkeää, että lapset kohdataan ja huomioidaan erityisellä tavalla hälytystehtävillä. Kuten tutkimuksessa on käynyt ilmi, lapsuudessa koetut traumat ja epäedulliset elinolot vaikuttavat usein läpi koko elämän, joten sukupolvelta toiselle siirtyvien ongelmien kierre on tärkeää saada katkaistua mahdollisimman nopeasti. Ongelmien siirtyminen vanhemmilta lapsille, ja tästä eteenpäin tulevaisuudessa myös heidän lapsilleen, lisää väestön huono-osaisuutta ja aiheuttaa eri viranomaisille, myös poliisille, paljon

tehtäviä. Vaikka yksi haastateltavista kertoi, että usein lasten kanssa tulee olo, että haluaisi tehdä enemmän mihin resurssit antavat myöden, niin kuitenkin poliisin hoitaessa oma osuutensa asiallisesti tehtävällä, sekä jatkotoimien osalta olemalla yhteydessä sosiaaliviranomaisiin, on poliisi tehnyt jo paljon. Mielestäni on hienoa, että myös poliisihallitus on peräänkuuluttanut aiheen tärkeyttä.

Meidän aikuisten tehtävänä on suojella lapsia. Mikäli heidän omat vanhempansa eivät siihen kykene, on tärkeää, että joku näkee ja suojelee, poliisi tai muu viranomainen. Onko poliisi auttaja vai paha, voinko aikuisena kääntyä poliisin puoleen, kun minulla on hätä? Tämä pohja luodaan jo lapsena hyvien kohtaamisten ja esimerkkien kautta. Yksikin hyvä kohtaaminen voi pelastaa lapsen.

10 LÄHTEET

Kananen, Jorma 2017: Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. 1.painos. Jyväskylä, Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print, 88-89

Koskenvuo, Karoliina 2010: Lapsuudentapahtumat, terveys ja elämäntyytyväisyys. Teoksessa: Perhepiirissä. Hämäläinen, Ulla & Kangas, Olli (toim.). 1.painos. Helsinki, Kelan tutkimusosasto, 294-301

Laapio, Marja-Liisa 2005: Poliisi ja perheväkivalta – Tapaustutkimus poliisin toimintakulttuurista ja viranomaisverkostosta. 1.painos. Helsinki, Edita Prima Oy, 59-121

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Väkivalta perheessä. Luettavissa: <https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/vakivalta-perheessa/> Luettu 21.1.2020

Oranen, Mikko 2012: Lapsi ja perheväkivalta. Teoksessa: Lapsen kaltoinkohtelu. Söderholm, Annlis & Kivitie-Kallo, Satu (toim.). 2.painos. Helsinki, Kustannus Oy Duodecim, 217-236.

Paavilainen, Eija & Pösö, Tarja 2003: Lapset, perhe ja väkivaltatyö. 1.painos. Porvoo, WSOY, 167-184.

Pulkki, Jutta & Vehko, Tuulikki, Vehko & Tynkkynen, Liina-Kaisa & Keskimäki, Ilmo (toim.) 2013: Terveystutkimuksen päivät 2013. Tutkimuspapereita. Luettavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/110705/URN_ISBN_978-952-245-982-4.pdf?sequence=1 Luettu: 5.3.2020

Saaranen-Kauppinen, Anita & Puusniekka, Anna 2006: Menetelmäopetuksen tietovaranto KvaliMOTV. Kvalitatiivisten menetelmien verkko-oppikirja. Yhteiskuntatieteellisen tietovaraston julkaisuja. Luettavissa <https://www.fsd.uta.fi/fi/tietoarkisto/julkaisut/kvalimotv.pdf> Luettu 19.1.2020.

Sumanen, Markku: Health and Social Support – HeSSup Terveys, hyvinvointi ja ihmissuhteet Suomessa -tutkimus. Tampere University. Luettavissa: <https://research.uta.fi/hes-sup/about-us/> Luettu: 26.3.2020

Talala, Mira 2018: Traumaperäiset häiriöt oppilaalla. Luettavissa: <https://www.avi.fi/documents/10191/10471266/19042018+materiaali.pdf/528c542e-1f98-4cf7-8f00-fb9c6dd8ce9b>
Luettu 29.3.2020.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos: Lapsen osallisuus. Luettavissa: <https://thl.fi/web/lasten-suojelun-kasikirja/tyoprosessi/lapsen-osallisuus/> Luettu 24.1.2020.

Trauma ja dissosiaatio, PTSD-lapsilla ja nuorilla. Luettavissa: <https://traumajadissosiaatio.fi/ptsd-lapsilla-ja-nuorilla/#millaiset> Luettu 29.3.2020

UNICEF: Mikä on lapsen oikeuksien sopimus? Luettavissa: <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus/> Luettu 24.1.2020.

Åberg Leena-Kaisa (toim.) 2017: Rikoksen uhrin käsikirja, 3. painos, PS-kustannus, Jyväskylä